

Komisja Wychowania Katolickiego
Konferencji Episkopatu Polski

PROGRAM
NAUCZANIA
RELIGII
RZYMSKOKATOLICKIEJ
W PRZEDSZKOLACH
I SZKOŁACH

Wydawnictwo WAM
Kraków 2010

Dokument został przyjęty podczas posiedzenia Komisji Wychowania
Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski w Białymstoku
w dniu 9 czerwca 2010 roku

© Wydawnictwo WAM, 2010

Korekta
Barbara Cabała

Projekt okładki
Andrzej Sochacki

ISBN 978-83-7505-689-1

WYDAWNICTWO WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY
tel. 12 62 93 254-256 • faks 12 43 03 210
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA INTERNETOWA
tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

SPIS TREŚCI

UCHWAŁA KOM. WYCH. KAT. KONF. EPISK. POLSKI 7

WPROWADZENIE 9

KOCHAMY DOBREGO BOGA

Wprowadzenie w życie religijne. Program nauczania religii dzieci
w wieku przedszkolnym nr AZ-0-01/10 11

Grupa trzy- i czterolatków: Pan Bóg kocha dzieci 13

Grupa pięciolatków: Jesteśmy dziećmi Bożymi 20

Współpraca środowisk wychowawczych 28

W DRODZE DO WIECZERNIKA

Katecheza inicjacji w sakramenty pokuty i pojednania oraz Eucharystii.
Program nauczania dla klas I-III szkoły podstawowej nr AZ-1-01/10 33

Kl. I: Jesteśmy w rodzinie Pana Jezusa 33

Kl. II: Kochamy Pana Jezusa 44

Kl. III: Przyjmujemy Pana Jezusa 52

Współpraca środowisk wychowawczych 62

POZNAJĘ BOGA I W NIEGO WIERZĘ

Katecheza mistagogiczna. Program nauczania dla klas IV-VI
szkoły podstawowej nr AZ-2-01/10. 67

Kl. IV: Jestem chrześcijaninem 70

Kl. V: Wierzę w Boga 79

Kl. VI: Wierzę w Kościół 92

Współpraca środowisk wychowawczych 103

PÓJŚĆ ZA JEZUSEM CHRYSZTUSEM

Katecheza wyznania i rozumienia wiary. Program nauczania religii
dla gimnazjum nr AZ-3-01/10 107

Kl. I: Spotkanie ze Słowem 110

Kl. II: Aby nie ustać w drodze 119

Kl. III: Życ w miłości Boga 128

Współpraca środowisk wychowawczych 135

ŚWIADEK CHRYSZTUSA

Katecheza świadectwa wiary. Program nauczania religii dla liceum
nr AZ-4-01/10 139

Kl. I: Świadek Chrystusa w Kościele	141
Kl. II: Świadek Chrystusa w świecie	151
Kl. III: Świadek Chrystusa w rodzinie	162
Współpraca środowisk wychowawczych	168

ŚWIADEK CHRYSYTA

Katecheza świadectwa wiary. Program nauczania religii dla technikum nr AZ-6-01/10	171
Kl. I: Świadek Chrystusa w Kościele	173
Kl. II: Świadek Chrystusa wobec drugiego człowieka	182
Kl. III: Świadek Chrystusa w świecie	191
Kl. IV: Świadek Chrystusa w rodzinie	199
Współpraca środowisk wychowawczych	205

Z CHRYSYTEM PRZEZ ŚWIAT

Katecheza świadectwa wiary. Program nauczania religii dla szkoły zawodowej nr AZ-5-01/10	207
Kl. I: Z Chrystusem zmieniamy świat	209
Kl. II: Z Chrystusem budujemy wspólnotę rodzinną	217
Współpraca środowisk wychowawczych	222

DO TAKICH BOWIEM NALEŻY KRÓLESTWO BOŻE

Katecheza specjalna	225
Współpraca środowisk wychowawczych	231

UCHWAŁA
KOMISJI WYCHOWANIA KATOLICKIEGO
KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

z dnia 9 czerwca 2010 roku

w sprawie obowiązywania „Podstawy programowej katechezy
Kościoła katolickiego w Polsce”

§ 1.

1. „Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” z dnia 8 marca 2010 roku obowiązuje w tych placówkach, w których stosuje się programy i podręczniki zatwierdzone na jej podstawie.

2. W sytuacji korzystania z dotychczasowych programów i podręczników, stosuje się „Podstawę programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” z dnia 21 czerwca 2001 roku.

§ 2.

1. „Program nauczania religii” z dnia 9 czerwca 2010 roku obowiązuje od dnia 1 września 2011 roku, pod warunkiem stosowania podręczników zatwierdzonych w oparciu o ten program.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się też do pozostałych programów nauczania religii, zgodnych z „Podstawą programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” z dnia 8 marca 2010 roku.

3. Programy i podręczniki zgodne z „Podstawą programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” z dnia 21 czerwca 2001 roku mogą znajdować się w użytku szkolnym do dnia 31 sierpnia 2016 roku.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WPROWADZENIE

Niniejszy program nauczania religii jest w pełni zgodny z założeniami zawartymi w dokumencie *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* z 8 III 2010 roku, stanowi ich konkretyzację. Posługuje się terminologią respektującą standardy szkolne, wytyczne Kościoła powszechnego dotyczące katechezy, jak i polską tradycję katechetyczną (ich bliższe objaśnienie zawiera *Podstawa programowa* oraz *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*). Adresatami programu są autorzy podręczników powstających z inicjatywy Komisji Wychowania Katolickiego Episkopatu Polski lub podejmujący to z własnej inicjatywy. Program ma stanowić pomoc dla tworzących programy w ramach diecezji lub programy autorskie, a także katechetów praktyków zamierzających adaptować niniejszy program do zapotrzebowań własnej szkoły.

Dokument odzwierciedla podział na trzyletnie okresy zgodne ze szkolnymi etapami edukacyjnymi oraz okresami rozwojowymi ucznia. Założeniami tematycznymi dla poszczególnych etapów są:

- w przedszkolu – wprowadzenie w życie religijne,
- w klasach I-III szkoły podstawowej – inicjacja w sakramenty pokuty i pojednania oraz Eucharystii,
- w klasach IV-VI szkoły podstawowej – mistagogia,
- w klasach gimnazjum – prowadzenie do wyznania i rozumienia wiary oraz systematyczne wprowadzenie w historię zbawienia,
- w klasach szkół ponadgimnazjalnych – umożliwienie dawania świadectwa życia chrześcijańskiego.

Program realizuje dwa zakresy integralności treści katechetycznych: szkołę podstawową oraz gimnazjum wraz ze szkołą ponadgimnazjalną.

Dla poszczególnych etapów edukacyjnych przyjęto następujące określenia:

- Przedszkole – Kochamy dobrego Boga;
- Klasy I-III – W drodze do Wieczernika;

- Klasy IV-VI – Poznaję Boga i w Niego wierzę;
- Gimnazjum – Pójść za Jezusem Chrystusem;
- Szkoły ponadgimnazjalne: liceum i technikum – Świadek Chrystusa; szkoła zawodowa – Z Chrystusem przez świat.

Każdą z części programu otwiera wprowadzenie do etapu kreślące wizję jego zamierzeń, uzasadniające odpowiadający mu tytuł, podział materiału na poszczególne klasy oraz dział dotyczący współpracy środowisk wychowawczych (parafii i rodziny). Program dla klas zawiera następujące elementy składowe:

- tytuł roku,
- wstęp,
- bloki tematyczne, a w każdym z nich: cele katechetyczne, treści, wymagania, korelację z edukacją szkolną,
- wskazania do realizacji programu.

Pierwszoplanowym miejscem katechezy jest parafia (por. CT 67), która stanowi też uprzywilejowane środowisko katechezy przygotowującej do przyjmowania sakramentów. Aby więc nauczanie religii w szkole nie stało się tylko jednym z przedmiotów, wymaga ono uzupełnienia o parafialne duszpasterstwo katechetyczne dzieci i młodzieży. Spotkania w parafii winny trwać przez cały etap edukacyjny, być organizowane raz w miesiącu i posiadać charakter formacyjno-liturgiczny. W zakończeniu programu dla poszczególnego etapu edukacyjnego zamieszczono propozycję tematyki spotkań.

Niniejszy program zakłada przystąpienie ucznia do sakramentu pokuty i pojednania w klasie III szkoły podstawowej, do sakramentu bierzmowania – w klasie III gimnazjum lub na początku szkoły ponadgimnazjalnej, zaś przygotowanie do sakramentu małżeństwa w szkołach ponadgimnazjalnych. Przygotowanie do sakramentów przewidziane jest w ramach nauczania religii w szkole oraz katechezy parafialnej. W klasie IV szkoły podstawowej przewiduje się uroczyste wręczenie uczniom egzemplarza Pisma Świętego, a na zakończenie klasy VI – tekstu wyznania wiary lub – stosownie do zwyczajów Kościoła partykularnego – obchodzenia uroczystej rocznicy I Komunii św.

KOCHAMY DOBREGO BOGA

Wprowadzenie w życie religijne

Program nauczania religii dzieci w wieku przedszkolnym Numer programu AZ-0-01/10

Wspieranie religijnego rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym winno się charakteryzować towarzyszeniem mu w nabywaniu antropologicznych podstaw przyszłego autonomicznego życia wiarą (DOK 178). Właściwością tego typu działań wychowawczych powinny stawać się najpierw naturalne doświadczenia dziecka, umożliwiające pozytywny kontakt ze światem i ludźmi, które z czasem mogą przekształcać się w doświadczenia religijne. Doświadczenia te stanowią bowiem fundament stopniowej inicjacji w życie wiarą, której podmiotem ma być osoba Boga przyjaznego, zatroskanego o człowieka i o jego szczęśliwe życie. Dlatego w wychowaniu religijnym dzieci w wieku przedszkolnym ogromne znaczenie ma poprawna interpretacja codziennych doświadczeń dziecka wyrażona językiem prostym, zrozumiałym, pozbawionym zdrobnień i infantyilizacji, a jednocześnie poprawnym teologicznie. Znaczącym celem wychowania religijnego dzieci w wieku przedszkolnym jest również wskazywanie na Boga jako Dawcę życia i Stwórcę świata. Dziecko w wieku przedszkolnym, odkrywając piękno otoczenia (co jest szczególnie ważne we współczesnym technicyzowanym świecie), potrzebuje poznać jego Dawcę – dobrego Boga, który chce, aby każdy człowiek cieszył się całym światem. Religijna interpretacja doświadczeń dziecka pomaga mu także w odkrywaniu swojego miejsca w świecie, w najbliższym środowisku i we wspólnocie eklezjalnej. Stąd bardzo ważne jest rozwijanie w dziecku przyjaznego odniesienia do ludzi. W tym kontekście niezbędne jest łączenie prawidłowego obrazu Boga z wymogiem traktowania innych ludzi z miłością zarówno w sytuacjach zabawy, zgody, jak i nieporozumień czy konfliktów.

W procesie wychowania inspirowanego wiarą należy wskazać dziecku na Boga obecnego, bliskiego, troszczącego się o człowieka, pełnego miłości do ludzi. Dziecko w wieku przedszkolnym potrzebuje odkrywać miłość Boga w kontaktach z bliskimi mu osobami: rodzicami, opiekunami, dziadkami, rodzeństwem, wychowawcami, katechetami.

W inicjowanych procesach wychowania w duchu wiary należy pomóc małemu dziecku, by umiało spotkać Boga w konkretnych wydarzeniach i ludziach ze swego otoczenia, a następnie wyraziło to doświadczenie przed Bogiem w modlitwie. Treści religijne winny być zatem związane ze stawianymi przez dziecko pytaniami, nawiązującymi do codziennych doświadczeń. Wówczas udzielane odpowiedzi będą naturalnym wyjaśnieniem zdobywanych doświadczeń i drogą do odkrywania, poznawania i ukochania Boga.

Cele katechetyczne – wymagania ogólne

I. Codzienne doświadczenia i ich interpretacja w świetle wiary. Dziecko doświadcza miłości Boga w codziennym życiu, wyjaśnia swoje przeżycia w świetle wiary, odkrywa piękno przyrody i otaczającego świata oraz Boga jako jego Dawcę, odkrywa też, kim jest Bóg i buduje Jego prawdziwy obraz.

II. Zainteresowanie tematyką religijną. Dziecko rozwija uzdolnienia oraz kształtuje czynności intelektualne potrzebne w codziennym życiu i dalszej edukacji religijnej poprzez poznanie pierwszych pojęć religijnych i kształtowanie mentalności wiary, a ponadto poznaje Pismo Święte jako słowo Boga.

III. Kontakt z Bogiem w modlitwie i liturgii. Dziecko poznaje istotę modlitwy, rozwija sposoby kontaktowania się z Bogiem; poznaje zwyczaje chrześcijańskie związane z obchodami roku liturgicznego.

IV. Postawa społeczno-moralna. Dziecko buduje podstawy systemu wartości oraz uczestniczy w procesie wychowania moralno-społecznego, poznaje chrześcijańskie pojęcia dobra i zła, odkrywa znaczenie przykazania miłości Boga i bliźniego oraz jego konsekwencje; nabywa i rozwija umiejętności społeczne niezbędne do życia w rodzinie, grupie rówieśniczej i kontaktach z dorosłymi; pogłębia swój związek ze wspólnotą Kościoła i odnajduje w niej swoje miejsce.

Grupa trzy- i czterolatków

PAN BÓG KOCHA DZIECI

Program nauczania religii dla dzieci trzy- i czteroletnich odwołuje się przede wszystkim do katechezy i wychowania religijnego podejmowanego w środowisku rodzinnym, uzupełnia je, ubogaca, a niekiedy nawet zastępuje. Wychowanie religijne kilkulatków jest ściśle zespolone z wychowaniem ogólnym i procesem humanizacji dziecka, bowiem pierwsze lata są decydującymi chwilami dla kształtowania osobowości i religijności człowieka. Zazwyczaj w przedszkolu podejmuje się edukację religijną dzieci w grupie czterolatków, jednak tam, gdzie jest to możliwe, warto włączać do edukacji religijnej także dzieci trzyletnie. Obserwowane osłabienie katechezy w rodzinie skłania do jak najszybszego podejmowania nauczania religii w przedszkolu, aby dziecko w naturalny sposób odkrywało dobrego Boga.

W układzie treści w nauczaniu religii dzieci trzy- i czteroletnich przyjęto jako główne założenie: *Bóg kocha dzieci*, tak aby dziecko mogło stopniowo odkrywać poprzez kontakt z najbliższymi, grupą rówieśniczą, ze światem przyrody, że Bóg pierwszy ukochał każdego człowieka, w tym także jego.

1. Cieszę się otaczającym światem i za niego dziękuję Panu Bogu

Cele katechetyczne

- Wspólne odkrywanie piękna przyrody i otaczającego świata oraz Boga jako Jego Dawcy.
- Doskonalenie umiejętności obserwacji otaczającego świata, odkrywania darów Boga oraz dziękowania za nie.
- Kształtowanie postawy wdzięczności Bogu za Jego dary.

- Doskonalenie umiejętności dziękowania członkom rodziny za troskę i opiekę.
- Kształtowanie postawy szacunku wobec życia i zdrowia.

Treści

- Żyję i rozwijam się w rodzinie. Jestem szczęśliwy w mojej rodzinie.
- Mam koleżanki i kolegów.
- Pan Bóg dał człowiekowi wiele wspaniałych darów: ziemię, niebo, wodę, powietrze, rośliny, zwierzęta. Pan Bóg obdarza człowieka życiem i zdrowiem.
- Razem z innymi ludźmi dziękuję Panu Bogu za wszystkie Jego dary. Każdy człowiek potrzebuje kontaktu z innymi ludźmi i stworzeniami, ale najbardziej potrzebuje spotkania z dobrym Bogiem – Dawcą wszystkich darów.
- Chwalę Pana Boga całym sobą (patrzę, mówię, słucham, bawię się).

Wymagania

Dziecko:

- opowiada o poszczególnych elementach przyrody jako darach Boga,
- dziękuje Bogu za Jego dary i uwielbia Go słowami, gestami,
- wyjaśnia, dlaczego Bóg dał człowiekowi piękny świat,
- wskazuje na dary Boże jako motyw modlitwy uwielbienia i dziękczynienia,
- wyjaśnia, w jaki sposób może okazywać szacunek rodzicom i innym członkom rodziny,
- wyraża słowem, gestem, piosenką radość z życia w rodzinie oraz spotkania się z koleżankami i kolegami,
- pamięta o spotkaniu z dobrym Bogiem w modlitwie.

2. Dobry Bóg kocha mnie i moją rodzinę

Cele katechetyczne

- Kształtowanie postawy miłości do Boga wyrażanej poprzez modlitwę.
- Poznanie podstawowych znaków religijnych.
- Zrozumienie, jak ważne jest wspólne świętowanie w rodzinie.
- Kształtowanie postawy wdzięczności Bogu za wodę, światło i sakrament chrztu.

- Odkrywanie Pisma Świętego jako wyjątkowej księgi, w której są zapisane słowa Boga.
- Tworzenie sytuacji wychowawczych umożliwiających doświadczenie miłości Boga i ich interpretację.
- Wspólne odkrywanie, kim jest Bóg, i pomoc w kształtowaniu Jego prawdziwego obrazu.
- Inicjowanie i wspólne uczestniczenie w modlitwie dziękczynnej, uwielbienia, przeproszenia i prośby.

Treści

- Pan Bóg jest Ojcem wszystkich ludzi, kocha ich i troszczy się o ich dobro.
- Człowiek wzrasta w rodzinie, gdzie doświadcza miłości, bezpieczeństwa, troski. Pan Bóg chce, abyśmy kochali się wzajemnie w rodzinie, pomagali sobie, dzielili się, a także spotykali z Nim na modlitwie i świętowali.
- Pan Bóg troszczy się o człowieka, dał mu wodę i światło (symbole wody i świecy).
- Pan Bóg kocha człowieka i obdarował go swoim Słowem zapisanym w wyjątkowej księdze – księdze Pisma Świętego.
- Modlitwa w mojej rodzinie. Modlitwy: „Amen”, znak krzyża oraz inne proste formuły modlitewne. Modlitwa, w czasie której Bogu można dziękować i chwalić Go.

Wymagania

Dziecko:

- wyjaśnia swoimi słowami podstawowe pojęcia: „rodzina”, „Bóg Ojciec”, „Pismo Święte”,
- w zrozmiały sposób mówi o miłości Boga do ludzi i podaje przykłady z codziennego życia,
- rozpoznaje wśród ksiąg księgę Pisma Świętego,
- wyjaśnia swoimi słowami, dlaczego woda, świeca i biała szata są znakami religijnymi,
- okazuje prostymi gestami szacunek i miłość względem rodziców i innych członków rodziny oraz Boga,
- tworzy swoimi słowami *litanie* wdzięczności i dziękczynienia za dary Boga,
- włącza się w modlitwy: znak krzyża i złożenie dłoni.

3. Pan Jezus jest wśród nas

Cele katechetyczne

- Poznanie prawdy, że Jezus jest największym darem Boga.
- Kształtowanie postawy wdzięczności Bogu za Jego Syna – Jezusa.
- Poznanie prawdy o życiu Jezusa na ziemi i Jego pomocy ludziom.
- Kształtowanie postawy miłości wobec innych ludzi.
- Formowanie umiejętności nawiązywania kontaktu z innymi ludźmi i umiejętności dzielenia się z nimi.
- Wyjaśnianie codziennego doświadczenia w świetle wiary.

Treści

- Pan Bóg wybrał Maryję na Matkę Jezusa, a świętego Józefa na Jego Opiekuna.
- Pan Jezus jako dziecko urodził się w ubogiej stajni i miał swoją ludzką rodzinę.
- Pan Jezus podczas swojego życia na ziemi pomagał ludziom w różny sposób, spotykał się z nimi, rozmawiał, uzdrawiał.
- Pan Jezus chce, abyśmy kochali dobrego Ojca i słuchali Go.
- Pan Jezus wyjaśnia, w jaki sposób kochać innych ludzi i być dzieckiem Bożym.

Wymagania

Dziecko:

- wyjaśnia swoimi słowami pojęcia: „Jezus”, „Maryja”, „Święta Rodzina”,
- opowiada o narodzinach Jezusa, Jego życiu na ziemi,
- dziękuje Bogu swoimi słowami za Jezusa,
- opowiada usłyszany fragment Pisma Świętego,
- opisuje ilustracje religijne dotyczące życia Jezusa na ziemi,
- pomaga członkom rodziny w prostych, domowych obowiązkach.

4. Kocham Pana Boga, bo jestem Jego dzieckiem

Cele katechetyczne

- Odkrywanie znaczenia przykazania miłości.
- Kształtowanie podstawowych umiejętności społecznych.

- Kształtowanie umiejętności uczestnictwa w życiu wspólnotowym.
- Wyjaśnianie codziennego doświadczenia w świetle wiary.
- Tworzenie sytuacji wychowawczych sprzyjających odkrywaniu, że Bóg jest źródłem wartości i norm.

Treści

- Pan Bóg kocha człowieka i dlatego dał mu swoje zasady życia. Dzięki nim człowiek może odróżniać dobro od zła. Pan Bóg wspiera człowieka w czynieniu dobra i zachęca do przyznania się do winy, kiedy człowiek uczyni coś złego. Pan Bóg wybacza człowiekowi złe postępowanie, ale zachęca do poprawy i zmiany na lepsze.
- Pan Bóg zachęca człowieka, aby tak jak On wybaczał innym ich przewinienia i zaprasza do życia w przyjaźni ze wszystkimi ludźmi.
- Przykazanie miłości Boga i bliźniego. Równość wszystkich ludzi przed Bogiem.

Wymagania

Dziecko:

- pamięta, że Bóg zaprasza do życia w przyjaźni ze wszystkimi,
- rozróżnia przykłady zachowania godnego i niegodnego dziecka Bożego,
- wyjaśnia, w jaki sposób może pomóc rodzicom i rówieśnikom,
- przeprosza Boga w modlitwie za złe zachowanie,
- ocenia postawę bohaterów opowiadań,
- rozpoznaje znaki miłości Boga w odniesieniu do siebie i swoich najbliższych,
- podaje przykłady miłości Boga do ludzi,
- wyjaśnia swoimi słowami, co znaczy kochać Boga i bliźniego.

Spotkania z Panem Bogiem w roku Kościoła

Cele katechetyczne

- Poznanie podstawowych zwyczajów związanych z rokiem kościelnym.
- Kształtowanie postawy wdzięczności Bogu za Jezusa i Jego Matkę.
- Doskonalenie umiejętności wyrażania miłości i szacunku wobec rodziców.

- Rozwijanie umiejętności uważnego uczestnictwa we Mszy Świętej.
- Kształtowanie umiejętności modlitwy z najbliższymi, grupą rówieśniczą i wspólnotą kościelną.
- Wyjaśnianie codziennego doświadczenia w świetle wiary.

Treści

- Św. Mikołaj uczy dobroci. Radość Bożego Narodzenia: dekoracja choinki, przygotowanie szopki, dzielenie się opłatkiem, śpiew kolęd.
- Wielkanoc – uroczystość Jezusa żyjącego wśród ludzi. Potrawy w koszyczku wielkanocnym i ich religijne znaczenie.
- Maryja Matką wszystkich ludzi.

Wymagania

Dziecko:

- wyróżnia proste znaki religijne (krzyż, obraz, różaniec itp.) wśród innych znaków,
- opowiada o narodzinach Jezusa,
- włącza się w przygotowanie dekoracyjnych elementów bożonarodzeniowych i śpiew kolęd oraz składa życzenia bożonarodzeniowe,
- wyjaśnia swoimi słowami, co powinno znaleźć się wśród pokarmów wielkanocnych i jakie jest ich znaczenie,
- włącza się w modlitwę z Maryją i śpiew pieśni maryjnych,
- poprzez życzenia, przygotowanie laurki i proste gesty wyraża wdzięczność i miłość względem rodziców.

WSKAZANIA DO REALIZACJI PROGRAMU

Dziecko trzy- i czteroletnie dopiero wchodzi w rzeczywistość przedszkolną, dlatego warto zadbać o łagodne przejście ze środowiska rodzinnego do przedszkolnego. Nauczanie religii w przedszkolu winno pomóc dziecku w odkryciu, iż mimo tego że rodzina jest jego pierwszym środowiskiem wzrastania, istnieją jeszcze inne środowiska. Dlatego w nauczaniu religii dzieci w wieku przedszkolnym dużą rolę odgrywają metody integracyjne, umożliwiające nawiązanie kontaktu z innymi dziećmi i dorosłymi. Ze względu na dużą aktywność i małą koncentrację uwagi dzieci

trzy- i czteroletnich warto korzystać z metod umożliwiających ich zaangażowanie i krótkotrwałą koncentrację. Bardzo ważne jest zróżnicowanie metod, gdyż nie ma jednej metody uniwersalnej, a stosowanie wciąż tych samych metod jest przyczyną zniechęcenia i znużenia kilkulatek.

Dziecko w tym wieku stopniowo dostrzega Boga w otaczającym świecie, w życiowych doświadczeniach, wydarzeniach i poprzez słuchanie orędzia Bożego zwróconego do człowieka. Chodzi tu przede wszystkim o rozbudzenie wiary, o zdobycie zdolności rozpoznawania śladów Boga w otaczającej rzeczywistości, rozumienia znaków i symboli, a także umiejętności słuchania drugiego człowieka, odkrywania jego potrzeb i współdziałania z nim. Potrzebne jest zatem stosowanie metod aktywizujących, ułatwiających obserwację otaczającego świata, poznawanie siebie i innych, przeżywanie prostych codziennych sytuacji, interpretację doświadczeń oraz zaangażowanie nie tylko intelektu, ale wszystkich zmysłów dziecka. Jednocześnie w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym warto stosować proste metody podające, zwłaszcza opowiadanie, pogadankę, przy czym skuteczność opowiadania będzie w dużym stopniu zależała od jego treści i formy (zrozumiały język, powiązanie z pokazem, budowanie napięcia i zainteresowania). Dobrze, kiedy dzieci mają możliwość utożsamiania się z przeżyciami bohaterów i wchodzenia z nimi w dialog. Natomiast pogadanka skłaniająca dzieci do samodzielnego myślenia wymaga od nauczyciela religii dobrze opanowanej umiejętności stawiania pytań. Stopniowe wprowadzanie dziecka w kontakt z Bogiem może dokonywać się poprzez zastosowanie metod przeżyciowych, biblijnych, pogładowych i zajęć praktycznych. Duże znaczenie będą miały opowiadania biblijne, proste ćwiczenia dramatyczne, prace z obrazem i ilustracją, metody plastyczne (rysowanie, kolorowanie, malowanie), metody odwołujące się do muzyki (piosenki, ćwiczenia ruchowe, ćwiczenia muzyczne), wykonywanie laurek, zaproszeń i prostych elementów dekoracyjnych. Trudno jednoznacznie określić wymagania wobec dziecka przedszkolnego, gdyż jego wiedza, umiejętności, postawa są jeszcze w dużym stopniu zależne od środowiska rodzinnego. Dlatego podane wymagania należy traktować bardziej jako wskazania i dostosowywać je do indywidualnych możliwości rozwojowych i predyspozycji dziecka. Chodzi o to, aby wzbudzić zainteresowanie dziecka tematyką religijną i prowadzić do kontaktu z Bogiem, a nie karać dziecko za zaniedbania wychowania religijnego w rodzinie.

W DRODZE DO WIECZERNIKA

Katecheza inicjacji w sakramenty pokuty i pojednania oraz Eucharystii

Program nauczania religii dla klas I-III szkoły podstawowej Numer programu AZ-1-01/10

Program „W drodze do Wieczernika” wypełnia założenia katechezy inicjacji w sakramenty pokuty i pojednania oraz Eucharystii dzieci klas I-III szkoły podstawowej. Założenia nauczania religii zmierzają do inicjowania wychowania religijno-moralnego uczniów w duchu sakramentu chrztu, pokuty i Eucharystii. W klasie I większy akcent położony jest na osobiste przeżywanie wiary przez sześciolatkę, w klasach II i III – na doświadczenie wspólnoty, poznawanie i spotkanie Boga z innymi ludźmi. Umiejętności liturgiczne, których na tym etapie uczy się katechizowany, wiążą się z jego podstawowymi doświadczeniami życiowymi. Program poszczególnych klas koncentruje się wokół następujących treści:

- Klasa I – *Jesteśmy w rodzinie Pana Jezusa.*
- Klasa II – *Kochamy Pana Jezusa.*
- Klasa III – *Przyjmujemy Pana Jezusa.*

Cele katechetyczne – wymagania ogólne

I. Interpretacja życia w świetle wiary. Uczeń pogłębia świadomość dziecięstwa Bożego rozpoczętego na chrzcie świętym i odnajduje ślady Boga w otaczającym świecie; poznaje podstawowe prawdy wiary.

II. Wprowadzenie w rozumienie sakramentów Eucharystii oraz pokuty i pojednania. Uczeń poznaje cel uczestnictwa w Eucharystii i sakra-

mencie pokuty i pojednania, nabywa motywację do regularnego i pogłębianego uczestnictwa w tych sakramentach.

III. Kontakt z Bogiem w liturgii i modlitwie. Uczeń poznaje sposoby uczestniczenia w liturgii, zwłaszcza we Mszy Świętej oraz wydarzeniach roku liturgicznego; pogłębia umiejętność wyrażania w znakach własnej religijności; rozwija sposoby uczestniczenia w modlitwie dziękczynienia, uwielbienia, przeproszenia i prośby.

IV. Postawa moralna. Uczeń pogłębia rozumienie Przykazań Bożych, a także motywację wiary w ich przestrzeganiu; rozwija umiejętności społeczne niezbędne do życia w grupie rówieśników, rodzinie i szkole.

Klasa I szkoły podstawowej

JESTEŚMY W RODZINIE PANA JEZUSA

W klasie I dziecko wchodzi w nową dla niego rzeczywistość, jaką jest szkoła. Podjęcie nauki szkolnej wiąże się z różnego rodzaju spotkaniami, przede wszystkim z rówieśnikami, nauczycielami i katechetami. Jest to dobra okazja, aby dziecko poznało i rozwinęło w sobie podstawowe umiejętności komunikacyjne i społeczne. Te umiejętności są równocześnie przydatne podczas przeżywania liturgii eucharystycznej, do której dziecko od I klasy szkoły podstawowej jest przygotowywane.

Odkrywanie śladów Boga przez dziecko dokonuje się w różnych miejscach i sytuacjach, przede wszystkim w domu rodzinnym, w szkole, w kościele i w środowisku. Nauczanie religii ma pomóc dziecku w obudzeniu wrażliwości religijnej i rozpoznawaniu religijnych przejawów życia.

Program uwzględnia charakterystyczne cechy rozwoju psychofizycznego i społeczno-religijnego pierwszoklasistów. Podstawowym źródłem treści oraz uporządkowania materiału są obrzędy chrztu świętego, które pozwalają na syntetyczne przedstawienie teologiczno-antropologicznych aspektów pierwszego sakramentu inicjacji chrześcijańskiej oraz jego egzystencjalnego znaczenia w rozwoju religijności i wiary katechizowanych dzieci. Stąd też wynika konieczność stopniowego wprowadzania wychowanków w rozpoznawanie oraz religijną interpretację znaków i symboli związanych z celebrowaniem sakramentów w Kościele.

1. Witam – Bądź pozdrowiony, Panie

Cele katechetyczne

- Wprowadzenie w życie zespołu klasowego jako katechetycznej wspólnoty dzieci Bożych.

- Zapoznanie z pozdrowieniami świeckimi i chrześcijańskimi.
- Ukazanie Biblii jako Księgi będącej listem kochającego Ojca do ludzi.
- Poznanie prawdy, że chrzest włącza do rodziny Jezusa.
- Zapoznanie z podstawowymi dialogami stosowanymi w chrzcielnej liturgii słowa.
- Kształtowanie postawy szacunku wobec znaku krzyża i świątyni jako domu Bożego oraz osób dorosłych i innych dzieci.
- Kształtowanie umiejętności słuchania słów Boga.
- Kształtowanie umiejętności nawiązywania kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi.
- Kształtowanie poczucia przynależności do rodziny Jezusa.

Treści

- Formy powitań oraz pozdrowień świeckich i chrześcijańskich.
- Wystrój sali katechetycznej w szkole.
- Świątynia chrześcijańska jako dom Boży.
- Osoby związane z przyjęciem dzieci do Kościoła jako rodziny Jezusa.
- Jezus w imieniu Boga Ojca wita i pozdrawia ludzi.
- Znak krzyża; krzyż w kościele, domu rodzinnym, sali szkolnej itp.
- Biblia – Księga nad księgami i list kochającego Boga do ludzi.
- Bóg przez Anioła pozdrawia Maryję i objawia Jej, że będzie Matką Jezusa.
- Modlitwy oraz odpowiednio dobrane pieśni i piosenki religijne służące interioryzacji powyższych treści.

Wymagania

Uczeń:

- zna religijne znaczenie krzyża,
- wie, że kościół jest miejscem spotkania z Bogiem, miejscem modlitwy,
- wymienia przedmioty kultu znajdujące się w kościele,
- wie, jak zachować się w świątyni – domu Bożym,
- wie, że wiarę w Boga wyrażamy, używając pozdrowień chrześcijańskich i innych gestów,
- wyjaśnia, dlaczego Pismo Święte jest najważniejszą Księgą na świecie,
- zna modlitwę *Zdrowaś Maryjo*,
- z szacunkiem odnosi się do osób dorosłych i innych dzieci,
- wskazuje, jak tworzyć wspólnotę i jedność w klasie, rodzinie.

2. Dziękuję i chwale – Chwała na wysokości Boga

Cele katechetyczne

- Ukazanie dobrego Boga, który obdarowuje człowieka różnymi darami.
- Odkrywanie darów Boga w otaczającym świecie, codziennym życiu i w kościele.
- Umacnianie postawy wdzięczności i dziękczynienia Bogu za Jego dary: stworzony świat, życie, talenty, zdolności.
- Kształtowanie postawy miłości i szacunku wobec Jezusa obecnego w sakramentach świętych.
- Kształtowanie umiejętności związanych z dziękowaniem i oddawaniem chwały Bogu.
- Kształtowanie postawy zaufania Bogu i zawierzenia Mu.
- Kształtowanie postawy podjęcia walki ze swoimi słabościami.

Treści

- Sposoby dziękowania oraz wyrażania podziwu i uznania.
- Woda jako dar Boga w życiu ludzi.
- Rodzina Jezusa podziwia Boga, Ojca wszechmogącego, Stworzyciela wody, która oczyszcza i podtrzymuje życie.
- Chrzest wielkim darem miłości Bożej; jestem dzieckiem Boga Ojca.
- Maryja chwali Boga: „Wielbi dusza moja Pana”.
- Modlitwy oraz pieśni i piosenki pomocne w interioryzacji powyższych treści.

Wymagania

Uczeń:

- odnajduje w codzienności ślady Bożych darów i umie za nie dziękować Bogu-Stwórcy,
- wie, że Święta Rodzina jest przykładem życia dla naszych rodzin,
- wie, czym jest chrzest święty w życiu człowieka,
- zna symbolikę wody i chrzcielnicy,
- wie, w jaki sposób może stawać się lepszym człowiekiem,
- wie, że okazywanie radości jest jednocześnie uwielbieniem Boga,
- formułuje proste modlitwy, w których wyraża podziw, wdzięczność i uwielbienie Boga.

3. Proszę – Proście, a otrzymacie

Cele katechetyczne

- Pogłębienie prawdy, że Bóg chce rozmawiać z człowiekiem.
- Poznanie prawdy, że ochrzczony jest powołany do świętości.
- Poznanie prawdy, że przez Maryję zwracamy się z prośbą do Jezusa.
- Poznanie znaczenia modlitwy prośby i towarzyszących jej odpowiednich postaw ciała.
- Poznanie podstawowych gestów i słów, które służą wyrażaniu prośb wobec ludzi i Boga.
- Kształtowanie podstawowych umiejętności rozumienia gestów oraz formuł związanych z indywidualnymi i wspólnotowymi modlitwami prośby.
- Kształtowanie postawy otwartości, zaufania, wytrwałości i słuchania Boga podczas modlitwy.
- Motywowanie do powierzenia siebie dobremu Bogu oraz podejmowania modlitwy za siebie i bliźnich.

Treści

- Prośba w relacjach międzyludzkich. Postawy ciała ludzi proszących Boga w różnych potrzebach.
- Prośba rodziców o chrzest i wiarę dla swoich dzieci.
- Święci i święte proszą Boga za nami; z moim patronem w rodzinie Jezusa.
- Wezwania modlitwy *Ojcze nasz*.
- Jan Chrzciciel zapowiada przyjście Jezusa, Baranka Bożego, który gładzi grzechy świata.
- Maryja Matką Jezusa.
- Świadkowie narodzenia Jezusa. Józef i Maryja opiekują się Jezusem.
- Modlitwy oraz odpowiednio dobrane pieśni i piosenki religijne służące interioryzacji powyższych treści.

Wymagania

Uczeń:

- zna podstawowe gesty i słowa, które służą wyrażaniu prośb wobec ludzi i Boga,
- zna modlitwy prośby i towarzyszące jej odpowiednie postawy,

- zna podstawowe gesty oraz formuły związane z indywidualnymi i wspólnotowymi modlitwami prośby,
- zna słowa adwentowej prośby „Przyjdź, Panie Jezu”,
- wyjaśnia, dlaczego możemy zwracać się do Maryi z różnymi sprawami,
- wyjaśnia modlitwę *Ojcze nasz* w kontekście codziennego życia,
- zna wydarzenia związane z narodzeniem Jezusa,
- formułuje proste modlitwy prośby w potrzebach osobistych i społecznych za pośrednictwem Maryi i świętych.

4. Przepraszam – Panie, zmiłuj się!

Cele katechetyczne

- Odkrycie potrzeby nawrócenia w życiu człowieka oraz zaangażowania w przemianę własnego życia.
- Poznanie prawdy, że Jezus przebacza grzechy.
- Wprowadzenie w modlitwy przeproszenia i dziękczynienia.
- Kształtowanie umiejętności zwracania się z prośbą do Boga o przebaczenie.

Treści

- Ludzie przepraszają, proszą o przebaczenie i okazują wdzięczność tym, którzy im wybaczą.
- Jezus pragnie, aby człowiek starał się być coraz lepszym Jego uczniem.
- Pan Bóg mówi do nas w naszym sumieniu i przebacza nam grzechy.
- Dobrane perykopy biblijne, pieśni religijne, modlitwy i formuły wiary z *małego katechizmu* służące interioryzacji powyższych treści.

Wymagania

Uczeń:

- rozumie słowa: „przepraszam”, „żałuję”, „chcę się poprawić”,
- odróżnia dobro od zła,
- wie, że przez zły czyn oddala się od Jezusa,
- wie, że Jezus przebacza grzechy,
- wyjaśnia, czym jest sumienie,

- zna *Akt żalu*,
- podaje sytuacje, przez które człowiek staje się lepszym,
- formułuje modlitwę, w której prosi o przebaczenie oraz dziękuje za wybaczenie.

5. Czekam – Przyjdź, Panie Jezu

Cele katechetyczne

- Zapoznanie się z religijnym znaczeniem gestów, znaków i słów związanych z sakramentalną obecnością zmartwychwstałego Jezusa w Kościele.
- Kształtowanie postawy sprzyjającej radosnemu oczekiwaniu i dobremu przygotowaniu do pierwszego spotkania z Jezusem w sakramencie pojednania i pokuty oraz w Komunii Świętej.
- Wprowadzanie w motywowane wiarą spojrzenie na sposoby obecności i zbawczego działania zmartwychwstałego Jezusa w życiu człowieka.

Treści

- Gesty i słowa związane z obietnicami i oczekiwaniami na ich spełnienie.
- Wypełnianie obietnic i poleceń zmartwychwstałego Jezusa we wspólnocie Kościoła.
- Jezus czeka na nas w Kościele (swojej rodzinie) i w kościele (domu Bożym).
- Nasi bliscy pomagają nam w dobrym przygotowywaniu się na pierwsze spotkanie z Jezusem w Komunii Świętej.
- Modlitwy oraz pieśni i piosenki służące interioryzacji powyższych treści.

Wymagania

Uczeń:

- zna słowa i formy wyrażające oczekiwanie,
- zna *Akt nadziei*,
- wie, dlaczego czekamy na Jezusa,
- wymienia sposoby obecności zmartwychwstałego Jezusa,
- wie, że cisza jest wyrazem oczekiwania na Boga,

- wie, w jaki sposób przygotować się na spotkanie z Jezusem w Komunii Świętej,
- wyjaśnia gesty, znaki i słowa związane z obecnością zmartwychwstałego Jezusa w Kościele.

6. Czuwam z Maryją i innymi świętymi – Zróbcie, co wam powie

Cele katechetyczne

- Ukazanie roli matki w życiu człowieka.
- Poznanie biblijnych scen związanych z Maryją.
- Ukazanie przykładów świętych, którzy kochali Jezusa.
- Kształtowanie postawy gotowości wypełniania woli Jezusa w codziennym życiu.
- Kształtowanie umiejętności realizacji przykazania miłości Boga, bliźniego i siebie samego.
- Motywowanie do realizacji uczynków miłości i miłosierdzia wobec swoich najbliższych.

Treści

- Kochamy naszą mamę.
- Maryja – nasza Mama.
- Przez Maryję do Jezusa.
- Święci, którzy swoim życiem pokazywali nam Jezusa i wypełniali Jego wolę.
- Wypełnianie się obietnic i poleceń Jezusa we wspólnocie Kościoła: słucham Jezusa i odpowiadam na Jego słowa.
- Realizacja przykazania miłości i uczynków miłosierdzia w codziennym życiu.
- Modlitwy oraz pieśni i piosenki służące interioryzacji powyższych treści.

Wymagania

Uczeń:

- wie, na czym polega rola mamy w jego życiu,
- wie, że Maryja jest naszą Matką,

- rozumie słowo „czuwać”, łączy je z zaangażowaniem,
- opowiada o wydarzeniach z życia Maryi,
- zna przykłady świętych, którzy swym życiem wypełniali wolę Jezusa,
- rozumie słowo „święty”,
- wskazuje przykłady realizacji przykazania miłości i uczynków miłosierdzia w codziennym życiu.

WSKAZANIA DO REALIZACJI PROGRAMU

Rozbudzając w pierwszoklasistach świadomość chrztu, należy odwoływać się do wartości, jakie otrzymuje w tym sakramencie każdy ochrzczony, korelując je z wyobrażeniami katechizowanych. Dlatego też wprowadzając ich, na przykład, w chrześcijańskie rozumienie i przeżywanie godności dzieci Bożych, trzeba wskazywać na niepowtarzalne męstwo i wierność Jezusa Chrystusa, jakimi oznaczało się Jego pełne miłości odniesienie do Boga Ojca i każdego człowieka. Ewangelie opowiadają o osobach, które chciały do Niego dołączyć, a które On odesłał do domu. Chrześcijan jednak powołał przez chrzest i zaszczycił zaproszeniem do swojej najbliższej rodziny, jaką jest Kościół. Stąd wierzący mogą Go zatem nazwać swoim Przyjacielem i współpracować z Nim w przezwyciężaniu zła oraz wprowadzaniu Królestwa Bożego w świat. Świadomość chrztu o takiej właśnie treści zawiera w sobie świętą dumę, która u dzieci w tym wieku współbrzmie z właściwie pojętym poczuciem własnej wartości.

Z tak pojętą świadomością chrztu wiąże się zasadnicza wola jego akceptacji, przeżyta nie tylko w refleksji intelektualnej, ale wyrażona w motywowanym wiarą działaniu. Tego rodzaju aktualizacji łaski pierwszego sakramentu inicjacji chrześcijańskiej służy udział grupy katechetycznej w udzielaniu chrztu w czasie Mszy Świętej w kościele, pełne szacunku posługiwanie się znakiem krzyża, świętowanie dnia imienin ze szczególnym odniesieniem do świętych patronów, których imiona zostały dzieciom nadane przy chrzcie, celebracje katechetyczne związane z odnowieniem przyrzeczeń chrzcielnych itp.

Proponując konkretne rozwiązania metodyczne, wskazuje się bliskie życiu uczniów prezentowanie treści, ze szczególnym uwzględnieniem metod sprzyjających rozwojowi takich ludzkich wartości, jak: zmysł ufności,

---

gotowość daru z siebie, prośba, radosne uczestniczenie w życiu społeczności szkolnej, rodzinnej oraz parafialnej poprzez zabawę, twórczość plastyczną, inscenizacje, naśladowanie wzorców osobowych, udział w nabożeństwach.